

13. HERALDICKÝ DOPIS.

**Přehled významnějších statí uveřejněných v do-
sud vydaných Heraldických dopisech:**

Beneš Dr. F.: Obyry budoucí heraldické organisace	3
Horáček K. J.: Další šlechtické náhrobky na voj. hřbitově v Praze na Hradčanech	12
— Soupis heraldických památek	12
Janovský V.: Soupis erbů v Čechách	3
Markus Dr. A.: Erbovní náhrobek na vojenském hřbitově v Praze na Hradčanech	6
Mařík Prof. J.: Příspěvek k diskusi o heraldické terminologii	5
Mašek J.: K soupisu heraldických památek	8
Milde J.: Co přejeme naši heraldice do nového nového roku 1944	4
— Dělení štítu v novém heraldickém názvosloví	12
— Heraldické názvosloví	10
— Heraldický klub či heraldický odbor?	5
— Heraldika jako přežitek z doby feudalismu	6
— Heraldika v roce 1943	5
— Malíř L. Novák zemřel	6
— Má Schopenhauer pravdu?	8
— Obyry budoucí heraldické organisace	2
— Štíty na přilbách?	5
— Úvodní stať	1
— Vanitas heraldicorum chronica	2
Obrátil řed. K. J.: Kokořové z Kokořova	8
Palivec Dr. V.: Heraldická terminologie	8
Rybička A. F.: Česká heraldika	12
Řehák J.: O východních základech heraldiky	5
Švátek J.: Clam-Martiničká knihovna ve Smečně	7
— Heraldická slavnost v Jezbořicích	9
— Jak byli trestáni rytíři	8
— Ještě smečenská knihovna	9
— O Pilatových »Materiáliích« z roku 1812	11
— Šlechtické náhrobky na vojenském hřbitově v Praze na Hradčanech	3
Tomíček V.: Několik myšlenek o heraldice	4
Vlčka Dipl. sc. pol. F.: Náměty městských znaků	9
— Znak, které vidí turista-heraldik v Litomyšli	10
Weischera Prof. A.: O prof. Karlu Zappovi	8
Wirth Dr. Zd.: Mistrovská značka kamenická	9

Tamchynové z Doubravice. V první polovině 15. stol. se v dějinách naší vlasti objevuje vladýcký rod Tamchynů z Doubravice, z něhož později vzešli Slánští a Vranovští z Doubravice; měli ve znaku polovinu zlatého jelena vzpřímeného, vlevo hledícího, v modrém štítě; v klenotu též rostoucí jelen. Původním sídlem Tamchynů byla tvrz a ves Doubravice nad Úpou; později drželi statky u Opočna, Nového Města n. M., Rychnova nad Kněžnou, u Hradce Králové a u Chrudimě.

Foto J. Tamchyna.

Dcera Benjamina Tamchyny z Doubravice na Tošově se v roce 1597 provdala za Viléma Ostrovského ze Skalky, hejtmana na Opočně, a tito manželé dali v chrámu Proměnění Páně v Bílém Újezdě zhotovit lavici s nebesy a opěradlem, zdobeným znaky Tam-

chynů z Doubravice (jelen tu však hledí vpravo) a Ostrovských ze Skalky, jichž znak má dva plovoucí pstruhy v štítu a dva pstruhy hlavou dolů v klenotu. Vyobrazení obou znaků je provázeno letopočtem 1597. Při opravě chrámu kol r. 1920 byla celá lavice pro chatrný stav z kostela odstraněna a umístěna na půdě farní budovy, kde zůstala zcela zapomenuta. Teprve v této době byla lavice opět nalezena, opěradlo se znaky bylo vyfotografováno a snímek zaslán Památkovému úřadu, který dal opěradlo se znaky i s letopočtem zarámovat. Zarámovaný obraz je nyní umístěn v chrámu v Bílém Újezdě na zdi na pravé straně nedaleko hlavního oltáře.

Další znaky Tamchynů nalézáme v předsíni chrámu ve Vysokém Újezdě z roku 1508, v chrámu Sv. Havla v Rychnově n. Kněžnou z roku 1575 a na náhrobních deskách při márnici v Meziříčí u Nového Města n. M. z roku 1623. — J. Tamchyna.

Kurs heraldiky, jenž měl být konán ve dnech 3. října až 19. prosince 1944, se odkládá na pozdější dobu.

Hledáme znaky osob a rodů, uvedených v dalších rádcích; prosíme čtenáře, aby nám laskavě oznámili znakopisy úplných erbů s tinkturami, a to pokud možno z doby, jež je u jednotlivých rodů uvedena. Byli bychom velice vděční, kdyby znakopis byl provázen vyobrazením neb i jen náčrtkem znaku. Údaje laskavě zašlete na adresu J. Milde, Praha XVI-1118. Zajímavé odpovědi budou, po případě i s vyobrazením, uveřejněny v Heraldickém dopise. — Hledáme tyto znaky: Zikmund Bathory, Libochovice, Hazmburk 1606—13; dal Borgo (z Pisy), Kost od r. 1872; Cisterciáci, Kaceřov; Este, Konopiště 1887—1918; Hilgartner z Lilienburku, Stráž nad Nežárkou 1796—1811; Isolano, Zásadka 1627—40; ryt. Jungwirth, Stráž nad Nežárkou 1733—1752; Montani, Zásadka 1673—7; bar. z Mundy, Veveří 1802—30; Perglas z Losentic, Zruč 1623—42; z Questenberku, Jaroměřice od roku 1624; Sylva-Tarouca, Průhonice 1885—1920; ze Schützenu, Dražice 1694—1720; ze Šternfeldu, Č. Šternberk 1795—1803; z Tarnova, Roudnice 1544—67; Vasa (švédský rod královský), Veveří 1830—44; z Wörthu, Dražice 1648—71.

Heraldika v tisku. Zlínský Výběr z 1. září 1944 uveřejnil článek »Pečeť, její osud a význam« od Dr. F. Beneše; obsahuje povšechné, leč hluboce založené poučení o sfragistice, které, ačkoli nic neslevuje s vědeckých požadavků, populárně informuje laika o významu pečeti.

Úvodník měsíčníku Přítomnost z 1. září 1944 od A. Zankla se nazývá »O orlici vévody Václava a českém lvu«; načrtává historický vývoj znaku českého štátu.

Stručné výtahy ze Zanklova článku uveřejnilo **Večerní České slovo** z 2. září 1944 (připojuje vyobrazení dvou štítů, s českým lvem a s orlicí a **Národní politika** ze 7. září 1944. — Týž list ze 14. září otiskl vzpomínku na Karla st. z Žerotína a doprovodil ji fotografií jeho pamětní desky se znakem z roku 1897 v Brandýse n. O. — Rovněž **Národní politika** z 19. září uveřejnila velmi zajímavý feuilleton R. Holešovské »Maximilianus Transsylvanus«; muž toho jména byl španělským královským tajemníkem a zúčastnil se Magalhaesovy plavby kolem světa, o níž v roce 1523 vydal cestopis. Zdá se, že Transsylvanus byl příslušníkem moravsko-slezského rodu Sedmohradských ze Sedmohrad, jichž znak vypadá takto: štít čtvrcený, 1. a 4. čtvrt červená, 2. a 3. stříbrná; na korunované přilbě dvě stříbrné husí hlavy s krky, s červenými zobáky, na sebe hledící (podle Krále z Dobré Vody orlí hlavy); krydla červenostříbrná. — **Národní politika** z 21. září se zmiňuje o znaku města Mirotic v radniční síni tohoto rodiště Mikoláše Alše, jenž znak vytvořil v r. 1905; výtvarnou

výzdobu mirotické radnice nyní doplňuje Alšův pravnuk J. Sychrovský. — Týž list z 27. září uveřejnil poutavý článek Cyrila Merhouta »U Šternberků« o šternberských domech na Malostranském náměstí v Praze; na jednom z těchto tří domů jest umístěn šternberský znak, v modrém štítu zlatá osmipaprstá hvězda. Pozorný čtenář se v Merhoutově článku dočte mnohých, krajně zajímavých věcí o stycích Kašpara a Františka hrabat ze Šternberku s českými spisovateli a historiky. — Rovněž Národní politika z 28. září uveřejnila jako ilustraci k úvodníku obrázků Sv. Václava se znakem, jenž však nijak nevypadá jako svatováclavská orlice, nýbrž jako oškubané kuře s dvěma(!) hlavami. Tím krásnější je svatováclavská orlice na reprodukci obrazu J. Mánesa v tomtéž čísle Nár. politiky.

Lidové noviny z 5. září 1944 otiskují stručnou, leč dobře informovanou zmínku o znaku Mor. Ostravy.

Heraldický odbor J. s. č. r. konal dne 25. září 1944 poradě představenstva, na níž bylo rozhodnuto odložit chystaný soupis heraldických památek až po sjezdu heraldických pracovníků a přátel heraldiky, jenž bude ve vhodné době svolán; soupis heraldických památek je totiž akcí tak významnou, že rozhodnutí o jeho podrobnostech přísluší fóru širšímu, nežli je Heraldický odbor J. s. č. r. Přípravný materiál, zpracovaný Heraldickým odborem se zřetelem k soupisu heraldických památek, bude heraldickému sjezdu předložen jako návrh Heraldického odboru. — Na téže poradě představenstva Heraldického odboru bylo rozhodnuto podat Ministerstvu školství návrh, aby do vyučovacíh osnov zdejších škol všech stupňů bylo zařazeno v přiměřeném rozsahu poučení o heraldice.

Soupis heraldických knih v majetku heraldiků v Čechách a na Moravě. Heraldický odbor J. s. č. r. koná soupis heraldických děl, která mají jeho členové i ostatní heraldikové ve svých knihovnách. Účelem tohoto soupisu je zjistit, které heraldické spisy se vyskytují v odborných knihovnách našich heraldiků, dále pak snaha poradit jim, jak možno chybějící spisy získat, zda koupí nebo výměnou a pod., a konečně zjistit, kdo z heraldiků jest ochoten odborné spisy zapůjčit heraldickým pracovníkům neb alespoň dát je k nahlédnutí. Kdo by se chtěl této akce vzájemně pomoci zúčastnit, může dopsat jednatele Heraldického odboru, jenž podá potřebné informace. Josef Svátek, jednatel Heraldického odboru J. s. č. r., Praha XII-425.

Kartotéka znakové ikonografie v heraldické literatuře. Nejčastější snad otázkou, která se naskytá heraldickému pracovníkovi, je, jak vypadá ten který znak. Převléklé množství znaků jest ovšem vyobrazeno v heraldických spisech, leč jen nemnohé jsou v knihovnách našich heraldických pracovníků, a pokud jsou, nemají vždy rejstříky; nebo rejstříky nejsou zcela spolehlivé. Aby tímto nesnáším alespoň částečně odpomohl, založil Heraldický odbor J. s. č. r. kartotéku znakové ikonografie v heraldické literatuře, v níž jsou rozeepsána všechna vyobrazení znaků, vyskytujících se v heraldických dílech. Každému vyobrazení je věnován jeden kartotekový lístek, jehož heslem je jméno subjektu znaku (osoby, rodu, města, země, atd.) a jenž dále obsahuje odkaz na příslušné dílo a jeho stranu, na níž se vyobrazení vyskytuje. Až dosud bylo takovýmto způsobem zpracováno 15 heraldických spisů a v práci se stále pokračuje. Již nyní prokazuje ikonografická znaková kartotéka dobré služby heraldickým pracovníkům; je jim k dispozici po předběžném ohlášení u p. J. Milde, Praha XVI-1118. Na kartotéce pracuje člen Heraldického odboru p. M. Kovařík z Kladna.

Nauka o pečetích a úkoly historického bádání. Významný článek o sfragistice s tímto titulem napsal Dr. F. Beneš v revue Rád z 28. dubna 1944, jak jsme se již o tom zmínili v 8. Heraldickém dopise; přislíbili jsme tehdy, že se o článku širše zmíníme, až bude uveřejněna jeho druhá část. Stalo se tak v Rádu z 10. července 1944. Stať Dr. Beneše pokládáme pro heraldiku za tak významnou, že její závěr doslovně citujeme:

»Pak je zde další část vydavatelského úkolu heraldického bádání, jež je vyvolána tím, že badatelé a zájemci usilují získat také kresbu znaku. Podíváme-li se totiž na novou heraldickou tvorbu poněkud pozorněji, a to nejen prohlédneme-li hotové publikace, kresby či jiné výtvoří, nýbrž především pozorujeme-li díla, když vznikají, s hrůzou zjišťujeme, že jako vzor, nikoli výjimečně, posloužily vinné vignety, nálepky a všeliká vyobrazení na navštivenkách, dopisních papírech, v nehodnotných publikacích a j. Bez zřetele k ohromnému množství vzorů na pečetích, nárobcích, erbovních listech atd. tvoří se nově způsobem podiv vzbuzujícím. Badatel sahá k předlohám, jež získá snadněji a rychleji, třeba jsou méně hodnotné nebo docela bezcenné a škodlivé, protože pramenné předlohy nejsou zkatalogisovány a pořízené katalogy publikovány.

Zkušenost i skutečnost ta budí výzvu k českým heraldickým pracovníkům, aby shromáždili dostatek hodnotných vzorů, jak byly zobrazovány jednotlivé součásti znaku, štít, obecné figury, přílby, přikryvadla, koruny atd. od doby nejstarší do doby nové, reprodukovali je a provázeli studií. Pak by bylo možno vydat atlas vzorných znaků z jednotlivých údobí heraldiky, jenž by byl obrazově podaným souhrnem rádu heraldiky, sbírkou předloh pro reprodukci znaků již jsoucích, naučným slovníkem při tvorbě znaků nových. Potom budou mít kreslíři heraldici-praktici pomůcku, již jedině se zabrání škodě i nebezpečí, jež jsou dodnes a jinak by stále byly heraldice způsobovány. I pro tuto práci budou pečeti mezi prameny na prvním místě.

Abý oba uvedené úkoly bádání byly prováděny zdárně, je třeba pracovní organizace. Proto má heraldické bádání dalším úkolem provést svoji organizační výstavbu.

Sem patří především úsilí odstranit neprogramovost práce, dotud roztržštěné a nesoustředěné, že celá odvětví zůstávají ladem, zatím co o jiné látky souběžně pracuje badatelů několik, aniž o sobě vědí. Proto jedním z důležitých organizačních úkolů bude heraldickou práci usměrňovat tak, aby byl část za částí sfragistický materiál po všech stránkách, pokud, pokud pečeť může heraldice prospět, vyčerpán.

Úkol heraldického bádání a heraldického pracovníka, pokud se poměru heraldiky a pečeti jako heraldického pramene týká, však nekončí tím, že pracovník sám bude pracovat, jak bylo vytčeno. Současně je třeba myslet i na úkol jiný. Věda má sloužit národu. Je třeba srozumitelně a nejvhodněji seznámit s ní všechnu veřejnost; tedy ji též popularisovat. Kromě ostatních vědních oborů popularisovat i znakovědu.

Poněvadž pak bádání to zároveň je a snad dlouho ještě bude závislé především právě na práci laiků, třeba současně pracovníky ty získat k práci. Propagací. Získat jich co nejvíc. A pak usilovat, aby získaní pracovníci dosáhli výsledků co možno nejrozsáhlejších i nejhodnotnějších. Vědecký heraldický pracovník musí se snažit badatele-laiky školit, ať příručkami, studiiemi či přednáškami, aby si počínali tak, jak si má počínat on sám, a splňovali, pokud nejlépe mohou, všechny úkony, jak zde byly uvedeny.

Heraldický pracovník se sfragistikem mají tedy spoluprací znakovědu, a nauku o pečetích též popularisovat, laické bádání tohoto druhu organisovat, usměrňovat a pracovníky pro úkoly, jež na ně čekají, školit.

Protože zájem o heraldiku vzrostl, jsou tyto úkoly plošně rozšířeny; poněvadž však vzrostl spíše ve veřejnosti laické, jež se obvykle spokojí jen získáním nejnútnejších vědomostí, je třeba, aby bylo bádání prohloubeno. Platí to jak pro retrospektivní studium znaků starých, tak zvláště pro onu činnost, jež se obírá kreslením znaků.

Ideálem bádání o znacích, pokud se týká jeho poměru k pečetím jako heraldickému pramenu, musí být dosaženo nejlepších výsledků, jež jsou možné. Bude jich dosaženo, jestliže bude konáno cestou právě vytčnou, přitom pak přísným vědeckým pracovním postupem a spoluprací badatelů i laiků.

Z citovaných odstavců je patrné, že článek Dr. Beneše obsahuje četné hodnotné náměty pro českou práci heraldickou a zaslouží si tedy plně pozornosti všech, kdož se zabývají heraldikou.